

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
СУМСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

**РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

25 вересня 2019 року

м. Суми

№ 02-02/1033

**Товариство з обмеженою
відповідальністю «Брокенергія»**

**01024, м. Київ, вул. Антоновича,
буд. 26, офіс 17**

**Про припинення дій, які містять ознаки порушення
законодавства про захист економічної конкуренції**

У ході виконання Сумським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – *Тервідділення*) доручення Голови Антимонопольного комітету України від 12.03.2019 № 13-01/237 щодо здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на ринках у сфері теплопостачання, *Тервідділенням* встановлено наступне.

Згідно з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань товариство з обмеженою відповідальністю «Брокенергія» (місцезнаходження юридичної особи: 01024, м. Київ, вул. Антоновича, буд. 26, офіс 17, ідентифікаційний код юридичної особи – 50050036) (далі – *ТОВ «Брокенергія»*) є юридичною особою і здійснює, зокрема, такі види діяльності: неспеціалізована оптова торгівля; виробництво електроенергії (основний); постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря.

Отже, *ТОВ «Брокенергія»* у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання, і до нього можливе застосування положень цього Закону.

Відповідно до частини четвертої статті 19 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-IV виконавцем послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води для об'єктів усіх форм власності є суб'єкт господарювання з постачання теплової енергії (теплопостачальна організація). Згідно із частиною другою статті 6 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 2189-VIII, введеного у дію з 01.05.2019 виконавцем послуг з постачання теплової енергії є теплопостачальна організація.

За інформацією Охтирської міської ради (лист від 22.04.2019 № 01-14/1223), наданою на вимогу голови *Тервідділення* (лист від 12.04.2019 № 02-10/815) виконавцем послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води по місту Охтирка є *ТОВ «Брокенергія»*.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про природні монополії» транспортування, виробництво (крім випадків, коли вона використовується виключно для внутрішньовиробничих потреб) в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється умовами та правилами здійснення підприємницької діяльності з виробництва теплової енергії (ліцензійними умовами) та постачання теплової енергії відносяться до суміжних ринків.

ТОВ «Брокенергія» здійснює діяльність на підставі ліцензії на право провадження господарської діяльності з виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, ТЕС, АЕС, когенераційних установках та установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії, транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами та з постачання теплової енергії з 01.11.2015 року.

Внаслідок зазначеного *ТОВ «Брокенергія»*, як теплопостачальна організація, не мало конкурентів на ринках послуг з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води в територіальних межах власної зони обслуговування у 2018 році та січні-квітні 2019 року, та на ринках послуг з постачання теплової енергії та постачання гарячої води у травні-серпні 2019 року.

Таким чином, *ТОВ «Брокенергія»* у значенні статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» має ознаки суб'єкта господарювання, що займав монопольне (домінуюче) становище на ринках послуг з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води у 2018 році та січні-квітні 2019 року, та на ринках послуг з постачання теплової енергії та постачання гарячої води у травні-серпні 2019 року, в територіальних межах власної зони обслуговування в м. Охтирка.

Відносини у сфері послуг з теплопостачання у досліджуваному періоді регулюються Законом України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-IV, Законом України «Про житлово-комунальні послуги» № 2189-VIII, Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення (далі – Правила надання послуг) та типовим договором про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення (далі - *Типовий договір*), затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630, рішеннями органів місцевого самоврядування тощо.

Згідно з частинами першою та другою статті 19 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-IV, який був чинний до 01.05.2019, відносини між учасниками житлово-комунальних послуг здійснюються виключно на договірних засадах. Учасниками у сфері житлово-комунальних послуг є власник, споживач, виконавець, виробник.

Аналогічні норми містяться в частині першій статті 6 та частині першій статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 2189-VIII, який набув чинності з 01.05.2019, відповідно до яких учасниками правовідносин у сфері надання житлово-комунальних послуг є: споживачі (індивідуальні та колективні), управитель та виконавці комунальних послуг; надання житлово-комунальних послуг здійснюється виключно на договірних засадах.

Відповідно до пункту 3 частини другої статті 21 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-IV та пункту 2 частини другої статті 8 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 2189-VIII виконавець комунальної послуги зобов'язаний підготувати та укласти зі споживачем договір на надання житлово-комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотримання умов його виконання згідно з типовим договором.

Частиною 4 статті 179 Господарського кодексу України при укладенні господарських договорів на основі типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.

Відповідно до частини 1 статті 203 Цивільного кодексу України зміст правочину не може суперечити цьому кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також інтересам суспільства, його моральним засадам.

Згідно з частиною 1 статті 648 Цивільного кодексу України зміст договору, укладеного на підставі правового акту органу державної влади, органу місцевого самоврядування, обов'язкового для сторони (сторін) договору, має відповідати цьому акту.

Таким чином, *ТОВ «Брокенергія»* зобов'язане укласти із споживачами договори про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, які повинні відповідати *Типовому договору*.

Тервідділенням проаналізовано надані *ТОВ «Брокенергія»* договори, зокрема на прикладі:

- договору про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води від 01.02.2018 № 212ТОФ/2018, укладеного з гр. Подтопта О.В.;

- договору про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води від 01.11.2018 № 95ТОФ/2018, укладеного з гр. Акіменко К.О.

За результатами проведеного аналізу укладених *ТОВ «Брокенергія»* договорів про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води *Тервідділенням* встановило, що останні містять додаткові умови, які можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів даних послуг та понесення ними додаткових витрат.

Зокрема, *ТОВ «Брокенергія»* пунктом 5.1 розділу «Відповідальність сторін» договорів про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води встановило додаткові умови відповідальності споживача, а саме:

1. За втручання у роботу засобів обліку води і теплової енергії (у тому числі зрив та/або пошкодження пломб, встановлених Виконавцем) споживач несе відповідальність шляхом сплати **штрафу у розмірі 25 % вартості послуг**, визначених за нормативами (нормами) споживання згідно додатку № 1 за період з дати надання останнього звіту по приладу обліку до дня виявлення Виконавцем вищезазначеного порушення та складання ним відповідного акту (підпункт 5.1.2).

2. За надання недостовірних даних про зміни (збільшення) площі об'єкту (об'єктів) споживання послуг, про зміни суб'єктів користування послугами, про встановлені додаткові теплоспоживальні прилади, про засоби обліку води та теплової енергії, про зміни кількості осіб, що споживають гарячу воду на об'єкті (об'єктах) споживача, про іншу інформацію, необхідну виконавцю для належного виконання умов договору споживач несе відповідальність шляхом сплати **штрафу у розмірі 25 % вартості послуг**, визначених за нормативами (нормами) споживання згідно додатку № 1 з моменту, коли він був зобов'язаний надати виконавцю договірні дані до дня виявлення виконавцем вищевказаного порушення.

3. В разі несвоєчасної сплати споживачем грошових коштів, які передбачені термінами цього договору, за послуги виконавця, споживач сплачує виконавцю пеню у **розмірі подвійної облікової ставки НБУ** (яка діяла на момент прострочення виконання грошового зобов'язання споживачем) від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен календарний день (враховуючи вихідні і святкові дні) прострочення виконання грошового зобов'язання, на вимогу виконавця зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого **індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних**.

Відповідно до частини першої статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 2189-VIII у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги споживач зобов'язаний сплатити пеню в розмірі, встановленому в договорі, але не вище 0,01 відсотка суми боргу за кожен день прострочення. Загальний розмір сплаченої пені не може перевищувати 100 відсотків загальної суми боргу.

Типовим договором не передбачено застосування виконавцем додаткових вимог (сплати боргу з урахуванням індексу інфляції та трьох процентів річних). Окрім цього, з 01.05.2019 розмір пені за несвоєчасне здійснення платежів за житлово-комунальні послуги

має становити не більше 0,01 відсотка від суми боргу за кожен день. Враховуючи, що розмір облікової ставки НБУ протягом 2018 року та січня-серпня 2019 року коливався в межах 14,5 – 18,0 % річних, розмір пені за несвоєчасне здійснення платежу за вищезазначені житлово-комунальні послуги, встановлений договорами, укладеними ТОВ «Брокенергія» із споживачами, становив від 0,08 до 0,10 відсотка від суми боргу за кожен день.

4. За споживання послуг без дозволу виконавця споживач несе відповідальність шляхом сплати штрафу у розмірі 200 % вартості послуг, визначених за нормативами (нормами) споживання згідно додатку № 1 з моменту (дати), коли він був зобов'язаний отримати дозвіл виконавця до дати отримання дозволу виконавця.

За інформацією ТОВ «Брокенергія» (лист від 17.07.2019 № 422), наданою на вимогу голови Теревідділення (лист від 02.07.2019 № 02-10/1277) договори про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води з вищезазначеними умовами укладаються із споживачами категорії «бюджет» та «інші», крім тих, які проводять розрахунок відповідно до частини першої статті 23 Бюджетного кодексу України, згідно із якою будь-які бюджетні зобов'язання та платеж бюджету здійснюються лише за наявності відповідного бюджетного призначення, якщо інше не передбачено законом про Державний бюджет України та до частини першої статті 48 Бюджетного кодексу України, згідно із якою розпорядники бюджетних коштів беруть бюджетні зобов'язання та здійснюють платежі тільки в межах бюджетних асигнувань, встановлених кошторисами. При цьому, ТОВ «Брокенергія» протягом 2018 року та січня-червня 2019 року не нараховувало пеню за прострочення плати за послуги з централізованого опалення (постачання теплової енергії) та централізованого постачання гарячої води; на нараховувало штрафи за втручання у роботу засобів обліку (у тому числі зрив та/або пошкодження пломби); не нараховувало штрафи за надання недостовірних даних про зміни (збільшення) площі об'єкту (об'єктів) споживання послуг, про зміни суб'єктів користування послугами, про встановлені додаткові теплоспоживальні прилади, про засоби обліку води та теплової енергії, про іншу інформацію; не нараховувало штрафи за споживання послуг без дозволу виконавця.

Разом з тим, дії ТОВ «Брокенергія» щодо укладання із споживачами договорів про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води, які мають додаткові вимоги (застосування штрафних санкцій; застосування більшого, ніж передбачено законодавством розміру пені; збільшення розміру боргу виходячи з індексу інфляції та трьох відсотків річних), можуть призвести до ущемлення споживачів даних послуг та понесення ними додаткових витрат у разі застосування зазначених вимог.

Дії ТОВ «Брокенергія», щодо укладання із споживачами договорів про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води, які мають додаткові вимоги (застосування штрафних санкцій; застосування більшого, ніж передбачено законодавством розміру пені; збільшення розміру боргу на виходячи з індексу інфляції та трьох відсотків річних) містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою, пунктом 1 частини другої статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринках послуг з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води (у 2018 році та січні-квітні 2019 року), та на ринках послуг з постачання теплової енергії та постачання гарячої води (у травні-серпні 2019 року) у територіальних (географічних) межах зони обслуговування ТОВ «Брокенергія» в м. Охтирка, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Слід зазначити, що постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 830 «Про затвердження Правил надання послуги з постачання теплової енергії і типових договорів про надання послуги з постачання теплової енергії» затверджено:

- типовий договір з індивідуальним споживачем про надання послуги з постачання теплової енергії (із здійсненням обслуговування і поточного ремонту внутрішньобудинкової системи теплопостачання);

- типовий договір з індивідуальним споживачем про надання послуги з постачання теплової енергії;
- типовий договір з колективним споживачем про надання послуги з теплової енергії;
- типовий колективний договір про надання послуги з постачання теплової енергії;
- типовий договір з власником (користувачем) будівлі про надання послуги з постачання теплової енергії.

Пунктом 13 цієї постанови передбачено, що послуга з постачання теплової енергії надається споживачеві згідно з умовами договору, що укладається відповідно до типових договорів про надання послуги відповідно до статті 14 Закону України «Про житлово-комунальні послуги».

Згідно із пунктом 3 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 2189-VIII договори про надання комунальних послуг, укладені до введення в дію цього Закону, зберігають чинність на умовах, визначених такими договорами, до дати набрання чинності договорами про надання відповідних комунальних послуг, укладеними за правилами, визначеними цим Законом. Такі договори мають бути укладені між споживачами та виконавцями комунальних послуг протягом одного року з дати введення в дію цього Закону. У разі якщо згідно з договорами про надання комунальних послуг, укладеними до введення в дію цього Закону, передбачено більш ранній строк їх припинення, такі договори вважаються продовженими на той самий строк і на тих самих умовах.

Виходячи із наведеного, та зважаючи на те, що дії *ТОВ «Брокенергія»* не призвели до суттєвого обмеження конкуренції, не завдали значних збитків суспільству, керуючись статтями 12, 12-1, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30.03.2001 № 291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає *ТОВ «Брокенергія»* такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. У місячний строк з дня отримання цих рекомендацій укласти договори про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води відповідно до типових договорів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 830 «Про затвердження Правил надання послуги з постачання теплової енергії і типових договорів про надання послуги з постачання теплової енергії».

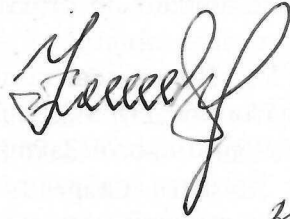
2. У місячний строк з дня отримання цих рекомендацій інформувати споживачів, з якими укладені договори про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води про можливість переукладення та/або внесення змін до них на предмет відповідності типовому договору, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 830 «Про затвердження Правил надання послуги з постачання теплової енергії і типових договорів про надання послуги з постачання теплової енергії».

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Сумське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України у десятиденний строк з дня отримання.

Про результати виконання цих рекомендацій повідомити Сумське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України у п'ятиденний строк з дня їх виконання.

Разом із тим, доводимо до Вашого відома, що за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення законодавства про захист економічної конкуренції, провадження у справ не розпочинається.

Голова колегії

Є.М. Касьян

Члени колегії

В.М. Коваленко

С.В. Гусак